

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ¹

Μάθημα: Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη

Θέμα: Το Ολοκαύτωμα κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: μια μαύρη σελίδα στην ιστορία της ανθρωπότητας

Τάξη: Γ΄ Λυκείου κοινού κορμού /κατεύθυνσης

Διδακτικός χρόνος:

2 ή 3 διδακτικές περιόδοι, όπως προνοείται από τον προγραμματισμό της ύλης, αναλόγως αν πρόκειται για Ιστορία κοινού κορμού ή κατεύθυνσης. Στην περίπτωση που ο διαθέσιμος χρόνος είναι 2 περίοδοι, θα χρειαστεί αναπροσαρμογή του προτεινόμενου φύλλου εργασίας. Το ιδανικότερο, βεβαίως, θα ήταν να διατεθούν 3 διδακτικές περιόδοι και για τον κοινό κορμό, ούτως ώστε να δοθεί επαρκής χρόνος για τη διερεύνηση μέσω των προτεινόμενων ιστοσελίδων, για τις ανακοινώσεις των μαθητών και την κριτική προσέγγιση του όλου θέματος.

Ιδέα σεναρίου /σκεπτικό:

Η παρούσα δραστηριότητα έχει ως απώτερο στόχο να εμπλέξει ενεργά τους μαθητές της Γ΄ Λυκείου στη μαθησιακή διαδικασία. Οι μαθητές, σε ρόλο ιστορικού ερευνητή, καλούνται να διερευνήσουν το Ολοκαύτωμα κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέσα από επιλεγμένες ιστοσελίδες. Παράλληλα, θα φωτίσουν επιμέρους πτυχές του θέματος μέσα από τον φακό ενός ομιλητή, ενός δημοσιογράφου, ενός φωτογράφου και ενός λογοτέχνη. Η διερεύνηση αυτή μέσα από διάφορες πηγές και διαφορετικές οπτικές γωνίες θα συνεισφέρει στη σφαιρική και πολυπρισματική θεώρηση του θέματος.

Σύνδεση με Αναλυτικό Πρόγραμμα:

Το θέμα συνδέεται με το μάθημα της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας Γ΄ Λυκείου και εντάσσεται στα πλαίσια διδασκαλίας της ενότητας *Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος* και πιο συγκεκριμένα της υποενότητας *Τα εγκλήματα πολέμου κατά της ανθρωπότητας – Το Ολοκαύτωμα*².

Περαιτέρω, μπορεί να διασυνδεθεί στα πλαίσια μιας διαθεματικής προσέγγισης με άλλα γνωστικά αντικείμενα, όπως είναι η Λογοτεχνία, η Έκφραση-Έκθεση, η Κοινωνιολογία, τα Θρησκευτικά, κ.ά. Η μαθησιακή δραστηριότητα που θα παρουσιαστεί στη συνέχεια μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία για την εκπόνηση ενός διαθεματικού project δημιουργικής φύσεως, το οποίο θα προσεγγίζει το Ολοκαύτωμα μέσα από τη Λογοτεχνία, την Τέχνη, τον Κινηματογράφο, τη Μουσική κ.ά. Το project μπορεί να παρουσιαστεί στο σχολείο κατά την Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος (27^η Ιανουαρίου) ή σε χρόνο αφιερωμένο στους Ομίλους.

---

¹ Το παρόν διδακτικό σενάριο σχεδιάστηκε αρχικά από τη διδάσκουσα στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος *eContentplus*, υπό την εποπτεία της Προϊσταμένης του Τομέα Τεχνολογίας του ΠΙΚ, Αναστασίας Οικονόμου. Πιο συγκεκριμένα, αναπτύχθηκε στα πλαίσια δημιουργίας μιας ψηφιακής βιβλιοθήκης με τίτλο *CITER - Creation of a European History Textbook Repository* (βλ. σχετικά στην ιστοσελίδα του έργου: <http://citer.cti.gr>).

² Σχολικό εγχειρίδιο Γ΄ Λυκείου, *Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου (από το 1815 έως σήμερα)*, εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 2007, σ. 129-133.

Διδακτικοί στόχοι:

Με την ολοκλήρωση του σεναρίου αναμένεται από τους μαθητές/τριες:

- να παρακινηθούν να διερευνήσουν τα βαθύτερα αίτια που οδήγησαν στο Ολοκαύτωμα, το ιδεολογικό υπόβαθρο και τους ηθικούς αυτουργούς αυτού του εγκλήματος, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους μεθοδεύτηκε.
- να γνωρίσουν το ανθρώπινο πρόσωπο και την ανθρώπινη υπόσταση των θυμάτων πίσω από τους αριθμούς και τα στατιστικά στοιχεία.
- να οδηγηθούν σε μια πολυπρισματική θεώρηση του ευαίσθητου αυτού θέματος, μέσα από τη συγκριτική και κριτική μελέτη του τρόπου παρουσίασής του στο σχολικό εγχειρίδιο και σε ορισμένες ιστοσελίδες.
- να ευαισθητοποιηθούν για το απάνθρωπο αυτό έγκλημα του 20ού αιώνα που κηλιδώνει την ιστορία του πολιτισμένου ανθρώπου.
- να καλλιεργήσουν διαπολιτισμική και διαθρησκευτική συνείδηση, με απώτερο στόχο τον σεβασμό στην όποια ετερότητα.
- να αναπτύξουν δεξιότητες διερεύνησης, συνεργασίας και κριτικής μελέτης πηγών (μακροπρόθεσμος στόχος).

Μέσα δραστηριότητας:

- Τέσσερις έως έξι ηλεκτρονικοί υπολογιστές συνδεδεμένοι με το διαδίκτυο (ένας υπολογιστής ανά ομάδα, αναλόγως του αριθμού των μαθητών)
- Φύλλα εργασίας
- Πρόγραμμα Power Point και βιντεοπροβολέας (Video projector)

Οργάνωση τάξης:

Η δραστηριότητα μπορεί να εκτελεστεί από τέσσερις έως έξι ομάδες μαθητών στην Ειδική Αίθουσα Ιστορίας ή σε εργαστήριο Η.Υ. Αρχικά, στην ολομέλεια προβληματίζονται οι μαθητές πάνω στο θέμα και τίθενται οι επιμέρους πτυχές προς διερεύνηση. Στη συνέχεια, καλούνται οι μαθητές να εργαστούν σε ομάδες μικτής ικανότητας με χρήση ενός υπολογιστή ανά ομάδα. Η διεκπεραίωση της ομαδοσυνεργατικής διερεύνησης γίνεται με τη βοήθεια φύλλων εργασίας της Word και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού. Τέλος, η τάξη οργανώνεται πάλι κατά τρόπο ενιαίο για την παρουσίαση της εργασίας κάθε ομάδας και την τελική σύνθεση.

Περιγραφή μαθησιακής δραστηριότητας:

Α΄ φάση: Εισαγωγή στο θέμα

Ο εκπαιδευτικός, χρησιμοποιώντας ως αφορμή την αναφορά του σχολικού βιβλίου σχετικά με τη γενοκτονία των Εβραίων που χαρακτηρίζεται ως μείζον έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, προβληματίζει τους μαθητές για το ευαίσθητο αλλά και αμφιλεγόμενο αυτό θέμα. Η μελέτη και ο σχολιασμός της πηγής (βλ. σ. 6 στο παρόν αρχείο) που υπογράφει η Ελένη Αρβελέρ («Το Ολοκαύτωμα και οι ευθύνες των απλών πολιτών», σχολικό εγχειρίδιο, σ. 132), θα χαράξει τις κατευθυντήριες γραμμές μέσα στις οποίες θα κινηθεί η συζήτηση αλλά και η όλη προσέγγιση του θέματος: οι διάφορες οπτικές γωνίες για το Ολοκαύτωμα, η μοναδικότητα του γεγονότος αυτού στην ιστορία του ανθρώπου και η ευθύνη του καθενός μας.

Οι μαθητές παρωθούνται έτσι μέσα από τη συζήτηση να διερευνήσουν περαιτέρω το θέμα μέσα από επιλεγμένες ιστοσελίδες, ώστε να αποκτήσουν μια πιο πολύπλευρη και ολοκληρωμένη ενδεχομένως εικόνα. Παράλληλα, θα επιχειρήσουν να δώσουν όσο το δυνατόν σαφείς και τεκμηριωμένες απαντήσεις σε αναπάντητα ερωτήματα, όπως:

- τι είναι ακριβώς το Ολοκαύτωμα και ποιες ήταν οι διαστάσεις του;
- ποιο ήταν το ιδεολογικό υπόβαθρο που οδήγησε σε αυτό το έγκλημα και ποιοι ήταν οι ηθικοί αυτουργοί του;
- με ποιους τρόπους και μέσα μεθοδεύτηκε η συστηματική αυτή γενοκτονία;
- ποιοι ήταν οι άνθρωποι πίσω από τους αριθμούς;

Ουσιαστικά, θα γίνει απόπειρα να αγγίξουν οι μαθητές - έστω και ακροθιγώς - βασικά ερωτήματα που συνθέτουν ένα ιστορικό ερωτηματολόγιο, τους άξονες δηλαδή διερεύνησης ενός ιστορικού γεγονότος (όπως το *τι*, το *ποιοι*, το *πώς* και κυρίως το *γιατί*). Θα επιχειρηθεί, επίσης, να δοθεί η ανθρώπινη υπόσταση σε όλους τους συμμετέχοντες στο δράμα αυτό (θύματα και σωτήρες, αμέτοχους θεατές, συνεργάτες των Ναζί και τους ίδιους τους δράστες). Η έμφαση, λοιπόν, θα δοθεί σε μια ανθρωπολογική θεώρηση του θέματος και στην ηθική του διάσταση και όχι σε μια γεγονοτολογική προσέγγιση.

Β' φάση: Διερεύνηση θέματος

Οι μαθητές καλούνται να διερευνήσουν, συνεργαζόμενοι μεταξύ τους, τη νέα γνώση και να τοποθετηθούν κριτικά απέναντί της. Χωρισμένοι σε τέσσερις έως έξι ομάδες μικτής ικανότητας με χρήση ενός υπολογιστή ανά ομάδα, και με τη βοήθεια φύλλων εργασίας της Word³, θα μελετήσουν επιλεκτικά πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό από τις σχετικές ιστοσελίδες.

Οργανώνονται τρεις ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες που διαδέχονται χρονικά η μια την άλλη και συμβάλλουν στη διερεύνηση των ερωτημάτων που τέθηκαν στην ολομέλεια, ως ακολούθως:

- ✚ **1η δραστηριότητα:** οριοθέτηση του Ολοκαυτώματος και των διαστάσεών του. Οι ομάδες διερευνούν το θέμα μέσω κοινού φύλλου εργασίας.
- ✚ **2η δραστηριότητα:** διερεύνηση των τρόπων και των μέσων με τα οποία μεθοδεύτηκε η συστηματική αυτή γενοκτονία. Οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις⁴ ομάδες και διερευνούν επιμέρους πτυχές του θέματος μέσα από κοινές πηγές. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να μελετήσει μία από τις τέσσερις φάσεις που οδήγησαν σταδιακά στο Ολοκαύτωμα.
- ✚ **3η δραστηριότητα:** ανίχνευση του ιδεολογικού υποβάθρου που οδήγησε σε αυτό το έγκλημα και των ηθικών αυτουργών του. Οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες και διερευνούν επιμέρους πτυχές του θέματος μέσα από διαφορετικές πηγές.

Οι δραστηριότητες αναμένεται να ολοκληρωθούν μέσα σε 3 διδακτικές περιόδους (ενδείκνυται να αφιερωθεί χρόνος είκοσι περίπου λεπτών ανά περίοδο για κάθε δραστηριότητα). Καθώς εργάζονται οι μαθητές στις ομάδες τους, ο εκπαιδευτικός τους προσφέρει τη διακριτική καθοδήγησή του. Κατά τη διάρκεια της διερεύνησης, τα μέλη της κάθε ομάδας αποδελτιώνουν βασικές πληροφορίες που αντλούν από το υπό μελέτη υλικό και τις καταγράφουν στο φύλλο εργασίας.

³ Το φύλλο εργασίας κάθε ομάδας μπορεί να δοθεί εξαρχής σε όλους, για να διασφαλιστεί η παρακολούθηση κατά την ώρα των ανακοινώσεων και η καλύτερη συνοχή του μαθήματος.

⁴ Σε περίπτωση που οργανωθούν έξι ομάδες, τότε οι δύο θα έχουν κοινό φύλλο με κάποια άλλη ομάδα (π.χ. Α' & Ε', Β' & ΣΤ').

Η διαδικασία αυτή θα αποτελέσει τη βάση για μια τελική δημιουργική σύνθεση του θέματος από τους μαθητές. Η σύνθεση αυτή θα ανατεθεί ως κατ' οίκον εργασία⁵ και μπορεί να πάρει τις ακόλουθες μορφές, από τις οποίες ο κάθε μαθητής θα επιλέξει εκείνη που τον ενδιαφέρει περισσότερο⁶:

- Ως μέλος της μαθητικής κοινότητας, σε εκδήλωση του σχολείου σου για την Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος, θα παρουσιάσεις μια ομιλία με θέμα «Το Ολοκαύτωμα: ένα στυγερό έγκλημα κατά του ανθρώπου». Στην ομιλία σου θα επικεντρωθείς στο τι είναι το Ολοκαύτωμα και στο τι οδήγησε σ' αυτό.
- Ως μέλος του δημοσιογραφικού ομίλου, έχεις αναλάβει να ετοιμάσεις ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στη μαθητική εφημερίδα του σχολείου σου και θα παρουσιάζει τις φάσεις που οδήγησαν σταδιακά στο Ολοκαύτωμα.
- Ως μέλος του φωτογραφικού ομίλου, έχεις δηλώσει συμμετοχή στην οργάνωση μιας έκθεσης φωτογραφίας με τίτλο «Ξεφυλλίζοντας το άλμπουμ του Ολοκαυτώματος: οι άνθρωποι πίσω από τους αριθμούς». Να επιλέξεις από το υπάρχον φωτογραφικό υλικό των ιστοσελίδων που μελετήσατε στην τάξη (ή από άλλες πηγές που θα βρεις) και να επιμεληθείς τις λεζάντες /τα συνοδευτικά κείμενα.
- Ως μέλος του λογοτεχνικού ομίλου, έχεις αναλάβει να παρουσιάσεις ανθρώπινες ιστορίες /μαρτυρίες με τίτλο «Τα απομνημονεύματα ενός επιζώντος από τα στρατόπεδα συγκεντρώσεως» ή «Το ημερολόγιο μιας νεαρής Εβραίας /ενός νεαρού Εβραίου κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο».

Γ' φάση: Παρουσίαση πορισμάτων διερεύνησης και τελικού προϊόντος

Σε κάθε περίοδο, αφού ολοκληρωθεί η φάση της διερεύνησης, οι μαθητές ανακοινώνουν στη συνέχεια στην ολομέλεια της τάξης τα πορίσματα της διερεύνησής τους. Η διαδικασία θα ολοκληρωθεί με συζήτηση - τελική σύνθεση του θέματος. Κατά την τελευταία αυτή φάση, θα επιχειρηθεί η σύνδεση με άλλες γενοκτονίες, παλαιότερες και νεότερες (όπως των Ελλήνων του Πόντου και της Μικράς Ασίας, των Αρμενίων, της φυλής Τούτσι στη Ρουάντα κ.ά.). Θα διατυπωθούν, επίσης, απόψεις για την ευθύνη που φέρει ο καθένας από μας στο να διαφυλάξει τη συλλογική μνήμη της Ανθρωπότητας και στο να αποτρέψει την επανεμφάνιση παρόμοιων εγκλημάτων κατά του Ανθρώπου.

Τέλος, παρουσιάζεται το τελικό προϊόν της εργασίας των μαθητών είτε μέσω μιας προφορικής ανακοίνωσης είτε μέσω μιας παρουσίασης στο Power Point. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι η παρουσίαση για το φωτογραφικό υλικό θα γίνει κατά οπτικοποιημένο τρόπο (π.χ. χρήση προγράμματος Power Point ή Movie Maker, φιλοτέχνηση πινακίδας, ετοιμασία λευκώματος κ.ά.).

---

⁵ Η εργασία αυτή, βεβαίως, μπορεί να αναπτυχθεί περισσότερο στα πλαίσια ενός project, το οποίο μπορεί να παρουσιαστεί στο σχολείο κατά την Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος (27^η Ιανουαρίου) ή σε χρόνο αφιερωμένο στους Ομίλους.

⁶ Εννοείται ότι η ανάληψη της εργασίας μπορεί να γίνει και σε συνεργατική βάση, εάν το επιθυμούν οι μαθητές.

Προτεινόμενες πηγές για διερεύνηση του θέματος:

- ✚ <http://www.el.wikipedia.org/wiki/Ολοκαύτωμα> (Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια– αναζήτηση λήμματος *Ολοκαύτωμα*)
- ✚ <http://www.matia.gr/library> (ηλεκτρονική βιβλιοθήκη) > e-book της Αμαλίας Ηλιάδη > *Αδόλφος Χίτλερ: ο ηγέτης και η εποχή του* > Κεφάλαιο 16^ο, *Φυλετική και εξοντωτική πολιτική του Χίτλερ*)
- ✚ <http://www.yadvashem.org/> (ιστοσελίδα του Yad Vashem, Φορέα Μνήμης Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος) > *The Auschwitz Album*
- ✚ <http://www.ekebi.gr/fakeloi/fascism/index.htm> (ψηφιακός φάκελος από την ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου με τίτλο *Ο φασισμός και ο ναζισμός στην Ευρώπη*) > Β΄ ενότητα, σύνδεσμοι: Από τον αντισημιτισμό και την αντιεβραϊκή πολιτική στη μαζική εξόντωση και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, Εγκλήματα των Γερμανών και των συνεργατών τους στις χώρες που κατέκτησαν, Εξόντωση των τσιγγάνων και άλλων πληθυσμιακών ομάδων
- ✚ www.ert-archives.gr/ (Οπτικοακουστικό Αρχείο της ΕΡΤ) > βίντεο με τίτλο *Μαρτυρίες – Διωγμός Εβραίων στην Κατοχική Ελλάδα και «Πανόραμα του Αιώνα: επεισόδιο 28»* > κεφ. 8-10 «Γ΄ Ράιχ και αντισημιτισμός»
- ✚ <http://www.greekhelsinki.gr/greek/articles/dimou-7-5-00.html> (Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι): ομιλία του Νίκου Δήμου με τίτλο *Το ολοκαύτωμα που δεν λέγεται...*
- ✚ <http://www.eduportal.gr> (Ελληνική Πύλη Παιδείας, Δημήτρη Κουτάντου: *Εκπαιδευτική προσέγγιση του Ολοκαυτώματος*)

Πηγή σχολικού βιβλίου για εισαγωγή στο θέμα:

Το Ολοκαύτωμα και οι ευθύνες των απλών πολιτών

«Τι έχουμε τώρα να πούμε στα παιδιά μας; θα θυμηθώ τα λόγια της Λιλής Ζωγράφου, η οποία στο έργο της "Μικαέλ" γράφει: "Όταν βλέπω έναν Εβραίο, εγώ που έρχομαι από το άλλο στρατόπεδο, από αυτούς δηλαδή που επέτρεψαν και που οδήγησαν στο Άουσβιτς, δεν έχω ούτε λόγια ούτε πια έρεισμα για την περηφάνια μου". Αυτά είναι τα λόγια που μπορούμε να πούμε στα παιδιά μας εμείς που ερχόμαστε από το άλλο στρατόπεδο. Γιατί η Σοά [:η εβραϊκή λέξη για το Ολοκαύτωμα] δεν είναι κάτι που αφορά μόνο τους Εβραίους. Η εβραιοκτονία είναι το τέλος του ευρωπαϊκού πολιτισμού και του ευρωπαϊκού πνεύματος έτσι όπως έζησε αιώνες και αιώνες τώρα. Απέραντη η φρίκη, αμέτρητη η οδύνη και ακόμα πιο απέραντη η αισχύνη. Και ας μη βρίσκουμε δικαιολογίες ή αιτιάσεις για έναν καλύτερο ύπνο. Άλλοι λέγοντας ότι υπάρχουνε οι Χίτλερ [...] άλλοι αρνούμενοι την εβραιοκτονία και άλλοι μιλώντας δεξιά κι αριστερά για γενοκτονίες, χωρίς να ξέρουν ότι η γενοκτονία, η Σοά των Εβραίων, είναι μοναδική και είναι μοναδική για έναν μονάχα λόγο, γιατί για πρώτη φορά στην ιστορία ο άνθρωπος αρνήθηκε στον συνάνθρωπό του, όχι την ιδιότητα να είναι Εβραίος, την ιδιότητα να είναι άνθρωπος. Αυτό έγινε μία φορά μόνο στην ιστορία και δεν πρέπει ποτέ να ξαναγίνει. Ας γρηγορούμε όμως, ας γρηγορούμε και ας μην ξεχάσουμε αυτό που ένας Γερμανός πάστορας έγραψε λίγο πριν πεθάνει, γιατί και ο Μπρεχτ το είπε: η κοιλία της φρίκης είναι έτοιμη να παιδογονήσει και πάλι. Ο πάστορας είπε ότι, όταν ήρθανε να πιάσουν τον γείτονά μου που ήταν Εβραίος, δε διαμαρτυρήθηκα, αφού δεν ήμουν Εβραίος. Όταν ήρθανε να πιάσουνε και τον άλλο μου γείτονα που ήτανε κομμουνιστής, δε διαμαρτυρήθηκα, αφού δεν ήμουν κομμουνιστής. Όταν λίγο πιο μακριά πιάσανε και κάτι καθολικούς Γερμανούς, δε διαμαρτυρήθηκα, αφού δεν ήμουν καθολικός. Όταν όμως ήρθαν να πιάσουν εμένα, δε βρέθηκε πια κανείς να διαμαρτυρηθεί! Αυτό δεν πρέπει ποτέ να το ξεχνάμε, γιατί για ποιον χτυπά η καμπάνα, χτυπά για τον καθένα μας και για όλους».

Ελένη Αρβελέρ, «Ημέρα Μνήμης», Χρονικά, έκδοση του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου της Ελλάδος, τ. Κθ', τεύχ. 201, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2006, σ. 66-67.

Σχολικό εγχειρίδιο Γ' Λυκείου, *Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου (από το 1815 έως σήμερα)*, εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 2007, σ. 132.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: ΟΛΕΣ ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ

Οδηγίες προς τους μαθητές:

α) Πληκτρολογήστε <http://www.yadvashem.org/> για να συνδεθείτε με την ιστοσελίδα του Κέντρου Έρευνας και Εκπαίδευσης για το Ολοκαύτωμα *Yad Vashem*.

β) Στη συνέχεια επιλέξτε το σύνδεσμο *The Auschwitz Album*. (=το άλμπουμ του Άουσβιτς).

γ) Να παρατηρήσετε με προσοχή τις εικόνες από το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Άουσβιτς⁷.

- Τι σας προκαλεί εντύπωση;
- Ποια συναισθήματα σας κυριεύουν αντικρίζοντας τις φωτογραφίες αυτές;
- Ποια ερωτήματα θα μπορούσαν να βασανίζουν τον καθένα από μας σήμερα που αντικρίζει τις φωτογραφίες αυτές⁸;

⁷ Το άλμπουμ περιλαμβάνει φωτογραφικό υλικό με σκηνές από τη μεταφορά των κρατουμένων προς το στρατόπεδο του Άουσβιτς, τη διαδικασία «επιλογής» τους, καθώς και όψεις της καθημερινής ζωής σ' αυτό. Αναμένεται ότι οι εικόνες θα «μιλήσουν» από μόνες τους στους μαθητές και θα αγγίξουν ευαίσθητες χορδές της ψυχής τους.

⁸ Αναμένεται ότι θα τεθούν από τους μαθητές ερωτήματα /ζητήματα προς διερεύνηση, όπως: *Τι είναι ακριβώς το ολοκαύτωμα; Ποιες ήταν οι διαστάσεις του; Με ποιους τρόπους και μέσα μεθοδεύτηκε η συστηματική αυτή γενοκτονία; Ποιο ήταν το ιδεολογικό υπόβαθρο που οδήγησε σε αυτό το έγκλημα και ποιοι ήταν οι ηθικοί αυτουργοί του;*

30.000 ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Εγγραφή/Σύνδεση

Ολοκαύτωμα

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Με τον όρο Ολοκαύτωμα περιγράφεται ο συστηματικός δολοφονικός και η γενοκτονία με τη... **αποκρίση του κράτους** διαφόρων **εθνικών**, θρησκευτικών και πολιτικών ομάδων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από την Ναζιστική Γερμανία και τους συνεργάτες τους. Στα αρχικά στοιχεία που συνδέονται με το Ολοκαύτωμα είναι το **Πόγκρομ της Βίλνιους** και το **Πρόγραμμα Ευθανασίας T-4**, τα οποία οδήγησαν στη συνέχεια στα **πύργια θανάτου** και στα **στράτοπεδα εξόνωσης** τα οποία αποτελούσαν μαζί με κεντρικά οργανωμένη προσπάθεια για την εξολόθρευση κάθε μέλους των κοινοτήτων που αποτελούσαν στόχο των **Ναζί**. Οι Εβραίοι της Ευρώπης ήταν τα κυρίως θύματα του Ολοκαυτώματος, με άλλα υπαίτια που οι Ναζί εκτόξευαν το Τ-4

Πίνακας περιεχομένων [Απτόκρυψη]

1 **Ετυμολογία και χρήση του όρου**

2 Χαρακτηριστικά του Ναζιστικού Ολοκαυτώματος

2.1 Προμελέτη

2.2 Αποτελεσματικότητα

2.3 Γεωγραφική κλίμακα

2.4 Αγριότητα

3 **Θύματα**

3.1 Εβραίοι

3.2 Πολωνοί

3.3 Ρομά

3.4 Ομοφυλόφιλοι

3.5 Άλλοι

Το Ολοκαύτωμα (Ψάξεις)

Αρχικά στοιχεία

Φυλετική πολιτική - Ευθανασία

Στρατόπεδα συγκέντρωσης (Κατάλογος Ιουδαίοι (Εβραίοι))

Ναζιστική Γερμανία, από το 1933 έως τ

Τα Πονκρόμ:

Η Νύχτα των Κρυστάλλων (Kristallnac

Πόγκρομ του Γισσί - Πόγκρομ του Λβ

Πόγκρομ του Τζεντβάμπνις...

δ) Να πληκτρολογήσετε <http://www.el.wikipedia.org/wiki/Ολοκαύτωμα> για να συνδεθείτε με την ιστοσελίδα της Βικιπαίδεια.

ε) Να μελετήσετε την πρώτη παράγραφο της αρχικής σελίδας, για να απαντήσετε στο πρώτο ερώτημα.

στ) Να επιλέξετε από τον πίνακα περιεχομένων της αρχικής σελίδας το 1. *Ετυμολογία και χρήση του όρου* και το 3. *Θύματα*, για να απαντήσετε στο δεύτερο και τρίτο ερώτημα.

1. Ποιο γεγονός περιγράφεται με τον όρο *Ολοκαύτωμα*, σύμφωνα με την Βικιπαίδεια⁹;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Από πού προέρχεται η λέξη *ολοκαύτωμα* και πώς χρησιμοποιείται σήμερα;

.....

.....

⁹ Αναμένεται ότι οι μαθητές θα διευκρινίσουν το περιεχόμενο του όρου *Ολοκαύτωμα* και θα αντιληφθούν ότι συνήθως χρησιμοποιείται σήμερα για να δηλώσει συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός, τη ναζιστική γενοκτονία κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

.....
.....
.....
.....

3. Από ποιες πληθυσμιακές ομάδες προέρχονταν τα θύματα του Ολοκαυτώματος¹⁰;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

---

¹⁰ Αναμένεται να διασαφηνίσουν ότι παρόλο που ο όρος *Ολοκαύτωμα* χρησιμοποιείται από πολλούς μόνο για τη γενοκτονία των Εβραίων (που ήταν τα κυρίως θύματα), εντούτοις, μέσα στα θύματα περιλαμβάνονται ποικίλες πληθυσμιακές ομάδες (εθνικές, κοινωνικές και θρησκευτικές) που δεν πρέπει να ισοπεδώνονται πίσω από γενικεύσεις.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

Κοινή οδηγία προς όλες τις ομάδες:

Να παρουσιάσετε συνοπτικά τις τέσσερις φάσεις που οδήγησαν σταδιακά στο Ολοκαύτωμα, σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Raul Hilberg (όπως αυτή δίνεται στο φύλλο εργασίας). Θα σας βοηθήσουν οι λέξεις-κλειδιά που σημειώνονται σε κάθε φάση μέσα στην παρένθεση. Κάθε ομάδα, θα αναλάβει να μελετήσει περισσότερο μία φάση, όπως φαίνεται στο φύλλο εργασίας.

Πηγές διερεύνησης:

- ✚ <http://www.el.wikipedia.org/wiki/Ολοκαύτωμα> (Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια – αναζήτηση λήμματος *Ολοκαύτωμα*)
- ✚ <http://www.matia.gr/library> (ηλεκτρονική βιβλιοθήκη) > e-book της Αμαλίας Ηλιάδη > *Αδόλφος Χίτλερ: ο ηγέτης και η εποχή του* > Κεφάλαιο 16^ο, *Φυλετική και εξοντωτική πολιτική του Χίτλερ*)
- ✚ <http://www.ekebi.gr/fakeloi/fascism/index.htm> (ψηφιακός φάκελος από την ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου με τίτλο *Ο φασισμός και ο ναζισμός στην Ευρώπη*) > Β' ενότητα, σύνδεσμοι: *Από τον αντισημιτισμό και την αντιεβραϊκή πολιτική στη μαζική εξόντωση και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, Εγκλήματα των Γερμανών και των συνεργατών τους στις χώρες που κατέκτησαν, Εξόντωση των τσιγγάνων και άλλων πληθυσμιακών ομάδων*

Α' Ομάδα:

Α' φάση: **Ταυτοποίηση και προσδιορισμός** (Νόμοι Νυρεμβέργης)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Β' Ομάδα:

Β' φάση: **Οικονομικές διακρίσεις και αποκλεισμός** (Πρόγραμμα Αριοποίησης)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γ' Ομάδα:

Γ' φάση: **Συγκέντρωση** (γκέτο, στρατόπεδα συγκέντρωσης, στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δ' Ομάδα:

Δ' φάση: **Εξόντωση** (Τάγματα εξόντωσης, Πρόγραμμα Ευθανασίας T-4, κινητοί θάλαμοι αερίων, στρατόπεδα θανάτου)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3:

Α΄ Ομάδα

Πηγή διερεύνησης:

 <http://www.el.wikipedia.org/wiki/Ολοκαύτωμα> (Βικιπαίδεια, ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια– αναζήτηση λήμματος *Ολοκαύτωμα*)

1. Τι υποστήριζαν οι συγγραφείς του βιβλίου «Άδεια Καταστροφής της Ζωής που Δεν Αξίζει να Ζει», το οποίο αναζωπύρωσε το γερμανικό κίνημα της Ευγονικής;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Πώς συνδέονται οι απόψεις τους με την αντιμετώπιση εκ μέρους των Ναζί των θυμάτων του Ολοκαυτώματος ως υπανθρώπων (Untermenschen), καθώς και με το χιτλερικό Πρόγραμμα Ευθανασίας T-4;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Β΄ Ομάδα

Πηγή διερεύνησης:

 <http://www.matia.gr/library> (ηλεκτρονική βιβλιοθήκη) > e-book της Αμαλίας Ηλιάδη > *Αδόλφος Χίτλερ: ο ηγέτης και η εποχή του* > Κεφάλαιο 16^ο, *Φυλετική και εξοντωτική πολιτική του Χίτλερ*)

1. Σε ποιες θεωρίες βασίστηκε η πολιτική του Χίτλερ, σύμφωνα με τη συγγραφέα;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Πώς συσχετίζονται οι αντιλήψεις του Χίτλερ με τη θεωρία του κοινωνικού δαρβινισμού;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γ' Ομάδα

Πηγή διερεύνησης:

 <http://www.ekebi.gr/fakeloi/fascism/index.htm> (ψηφιακός φάκελος από την ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου με τίτλο *Ο φασισμός και ο ναζισμός στην Ευρώπη*) > Α' ενότητα, σύνδεσμος: Η διανοητική και ιδεολογική προετοιμασία του ναζισμού

1. Να ανιχνεύσετε μέσα από τα αποσπάσματα του βιβλίου του Jeffrey Herf «Αντιδραστικός Μοντερνισμός» τις απόψεις των συντηρητικών επαναστατών σχετικά με τον αντισημιτισμό, την ιδέα της κοινότητας και της ανωτερότητας του γερμανικού λαού.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να συσχετίσετε τις πιο πάνω απόψεις με τη ναζιστική ιδεολογία που είχε ως ακραία συνέπεια το Ολοκαύτωμα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δ΄ Ομάδα

Πηγή διερεύνησης:

 <http://www.eduportal.gr> (Ελληνική Πύλη Παιδείας, Δημήτρη Κουτάντου:
Εκπαιδευτική προσέγγιση του Ολοκαυτώματος)

1. Να περιγράψετε τις εικόνες και να τις σχολιάσετε σε σχέση με το πώς παρουσίαζε η ναζιστική προπαγάνδα τους Εβραίους.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να καταγράψετε και να σχολιάσετε τους τρόπους με τους οποίους καλλιεργούσαν οι Ναζί σε μικρά παιδιά και σε νέους αρνητικά στερεότυπα για τους Εβραίους.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Σχεδιασμός σεναρίου:
Μαρία Παπαλεοντίου
Φιλολόγος